

U S N E S E N Í

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Evy Lukotkové v právní věci žalobců: **a) B. G, b) R. M.**, proti žalovanému **Krajskému úřadu Jihomoravského kraje**, se sídlem Brno, Žerotínovo náměstí 3/5, o žalobě ze dne 9. 2. 2013 na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e o d m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobkyni a) **s e** z účtu Krajského soudu v Brně **v r a c í** zaplacený soudní poplatek ve výši 2 000 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.
- IV. Žalobci b) **s e** z účtu Krajského soudu v Brně **v r a c í** zaplacený soudní poplatek ve výši 2 000 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Dne 3. 10. 2012 podal žalobce b) jako právní zástupce porodní asistentky L. R., trvale bytem B., K. č. 611/34a, žalovanému žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Žádal o sdělení názoru, zda je paní R. oprávněna samostatně poskytovat zdravotní péči při porodu v domácím prostředí žalobců, a pokud ne, jakým způsobem by jí žalovaný sankcionoval a na základě jakých právních předpisů.

[2] Žalovaný odpověděl přípisem ze dne 12. 10. 2012, č. j. JMK 111613/2012, ve kterém vyjádřil názor, že L. R. není oprávněna k vedení fyziologických porodů, a to ani v místě poskytování zdravotních služeb na adrese B., B. n. 1, ani v domácnostech svých klientek.

Pokud by zdravotní služby při domácím porodu poskytovala, vyhodnotil by to žalovaný jako správní delikt dle § 117 odst. 1 písm. a) zákona č. 372/2011, o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“), za který je možno uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč, přičemž by při určení výše pokuty v souladu s § 118 odst. 2 citovaného zákona přihlédl k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání, jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

[3] S ohledem na stanovisko žalovaného odmítla L. R. asistovat u domácího porodu žalobců. Ti nakonec porodili doma dne X za asistence jiné zkušené osoby.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

[4] V žalobě zaslané zdejšímu soudu poštou dne 11. 2. 2013 měli žalobci za to, že stanovisko žalovaného ze dne 12. 10. 2012 je protiprávním zásahem do jejich práv, a jelikož nelze očekávat, že by žalovaný dobrovolně své stanovisko změnil, nezbylo než se bránit soudně.

[5] Pohrůžka pokutou způsobila, že žalobci neměli možnost volby ohledně místa porodu, jestliže měli zájem o odbornou asistenci. Stanovisko žalovaného znamenalo jasné donucení správního orgánu, aby žalobkyně a) porodila v porodnici. Takové donucení je zásahem do práva žalobců na respektování soukromí, rodinného života a rodičovství ve smyslu Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Rovněž je zásahem do práva žalobkyně a) na ochranu zdraví a práva na svobodnou volbu poskytovatele zdravotní péče.

[6] Žalovaný měl poskytnout ústavně konformní výklad, který by dával možnost volby místa porodu.

[7] S ohledem na výše uvedené, se žalobci domáhali vydání rozsudku, kterým by soud deklaroval, že žalovaný neoprávněně odradil hrozbou pokuty porodní asistentku L. R. od poskytnutí péče žalobkyni a) během porodu v domácím prostředí dne X, čímž se dopustil nezákonného zásahu do práv žalobců, a to do práva žalobkyně a) na ochranu zdraví a na svobodnou volbu poskytovatele zdravotní péče a do práv obou žalobců na ochranu soukromého a rodinného života.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

[8] Ve vyjádření k žalobě žalovaný zejména uvedl, že v poskytnutí informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím nelze spatřovat nezákonný zásah. Odpověď na žádost o informace nepovažoval za zásah, ani nespatořoval jeho případnou nezákonnost. Dále se žalovaný podrobněji zabýval důvody, pro něž L. R. není oprávněna asistovat u domácích porodů. Rovněž upozornil, že v problematice domácích porodů jsou v kolizi práva matky a práva dítěte, které nemá možnost volby.

IV. Replika žalobců k vyjádření žalovaného

[9] V replice ze dne 4. 5. 2013 žalobci podrobněji rozebrali kritéria nezákonného zásahu a setrvali na svém názoru, že žalovaný do jejich práv zasáhl, když L. R. reálně odstrašil od asistence u porodu. Dále se podrobně zabývali aktuální situací kolem domácích porodů v České republice i ve světě, přičemž poukázali na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Ternovszky v. Maďarsko* (stížnost č. 67545/09) a usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 26/11.

V. Duplika žalovaného

[10] V podání ze dne 7. 10. 2012 žalovaný v první řadě k výzvě soudu sdělil, že předmětná písemnost „*Informace k vedení porodů porodními asistentkami*“ ze dne 12. 10. 2012 byla téhož dne doručena do datové schránky žalobce b), o čemž přiložil též příslušný doklad. Dále věcně polemizoval s argumenty vznesenými žalobci ohledně problematiky domácích porodů.

VI. Triplika žalobců

[11] V reakci na dupliku žalovaného žalobci podáním ze dne 21. 10. 2013 konstatovali, že syn F. se narodil dne X. Žaloba byla podána dne 11. 2. 2013, tedy dva měsíce po porodu, což je v souladu s § 84 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též s. ř. s.). Zásah nastal spojením dvou negativních skutečností, a to doručením předmětné informace žalovaného obsahující pohrůžku pokutou, a dále faktem, že L. R. pohrůžce vyhověla a k porodu syna žalobců nepřišla. Tyto související skutečnosti od sebe nelze odtrhávat. Pokud by zásahem do práv žalobců bylo samotné doručení pohrůžky, zněl by žalobní návrh tak, že se žalovaný „*pokusil neoprávněně odradit*“ L. R. od poskytnutí zdravotnické péče. Až do porodu však nebylo jisté, zda L. R. bude žalobcům při porodu asistovat či nikoli. Pokud by pohrůžce nevyhověla, zřejmě by žalobu nepodávali. Nebylo též jisté, zda syn přijde na svět při domácím porodu. V případě komplikací by totiž žalobci volili porod v porodnici. Tyto nejasnosti odpadly teprve dne X, kdy se syn narodil doma bez asistence L. R., která se s ohledem na pohrůžku žalovaného k porodu nedostavila. Z toho důvodu zní žalobní petit tak, že žalovaný hrozbou pokuty „*neoprávněně odradil*“ žalobkyni od poskytnutí péče žalobkyni a). K zásahu do práv žalobců tedy došlo teprve ke dni X. Dále se žalobci zabývali věcnou polemikou s názory žalovaného.

VII. Postup Krajského soudu v Brně

[12] Soud se v první řadě zabýval splněním podmínek řízení, přičemž dospěl k závěru, že o žalobě nemůže věcně jednat.

[13] Podle § 84 odst. 1, 2 s. ř. s. musí být zásahová žaloba podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo. Zmeškání lhůty nelze prominout.

[14] Zákon rozlišuje subjektivní lhůtu pro podání žaloby (dva měsíce ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu) a lhůtu objektivní (dva roky od okamžiku, kdy k zásahu došlo). Rozhodující pro běh lhůty i pro samotné žalobní posouzení přitom je, jak žalobce v žalobě popíše nezákonnost zásahu. V závislosti na tvrzení podaná v žalobě se následně určí, k jakému časovému bodu lze tvrzenou nezákonnost ukotvit.

[15] Podanou zásahovou žalobou brojili žalobci proti tomu, že „žalovaný neoprávněně odradil hrozbou pokuty porodní asistentku L. R. od poskytnutí péče žalobkyni během porodu v domácím prostředí dne X“. Ve vztahu k otázce dodržení lhůty pro podání žaloby k tomu žalobci v podání ze dne 21. 10. 2013 dodali, že zásah je nutno spatřovat ve spojení informace žalovaného ze dne 12. 10. 2012 a faktickým uposlechnutím „pohrůžky“ L. R. v den porodu, tedy dne X, z čehož dovodili, že právě den porodu je dnem určujícím pro běh lhůty pro podání žaloby.

[16] S tímto názorem žalobců ovšem nelze souhlasit. Podle § 82 s. ř. s. *každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný*. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k tomu v usnesení ze dne 16. 11. 2010, č. j. 7 Aps 3/2008-98, ve věci „*Olomoucký kraj*“, publ. pod č. 2206/2011 Sb. NSS, uvedl, že zásahová žaloba, coby forma pomocného prostředku ochrany a doplnku tam, kam nedosáhne ochrana žalobou proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s. ř. s., „*chrání proti jakýmkoli jiným aktům či úkonům veřejné správy směřujícím proti jednotlivci, které jsou způsobilé zasáhnout sféru jeho práv a povinností a které nejsou pouhými procesními úkony technicky zajišťujícími průběh řízení*“.

[17] Soudní ochrana jednotlivce tedy směřuje vůči zasahujícímu správnímu orgánu. Tomuto východisku ovšem musí odpovídat i výklad ustanovení o lhůtě pro podání žaloby. Den, od něž počíná běžet lhůta pro podání žaloby, musí být stanoven objektivním způsobem. Tak je tomu zcela zřejmě u lhůty objektivní. U lhůty subjektivní však již mohou o počátku lhůty panovat nejasnosti. Přesto však i okamžik, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu, musí být objektivizován a v zásadě by tak neměl být ponechán na vůli žalobce, popř. jiné osoby odlišné od zasahujícího správního orgánu.

[18] Jak ostatně v této souvislosti uzavřel Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 6. 2011, č. j. 5 Aps 5/2010-293, publ. pod č. 2386/2011 Sb. NSS (www.nssoud.cz), pro počátek běhu subjektivní dvouměsíční lhůty pro podání žaloby na ochranu před nezákonným zásahem je rozhodný okamžik, kdy se žalobce dozvěděl o úkonu nebo nečinnosti správního orgánu, v nichž spatřuje nezákonný zásah. Okamžik, kdy žalobce nabyl přesvědčení, že tento úkon nebo nečinnost správního orgánu naplňuje veškeré znaky nezákonného zásahu, naopak není pro běh uvedené lhůty rozhodný.

[19] V tomto smyslu nemůže v daném případě vymezení zásahu spočívat též v úvaze L. R., zda se „podvolí“ informaci žalovaného ze dne 12. 10. 2012 či ne. Myšlenkové pochody a následné jednání žalobců či třetích osob vyvolané úkonem správního orgánu již nespádají do časového rámce zásahu jako takového, ale byly činěny pouze v jeho důsledku. Zásahem tak mohl být v daném případě pouze onen přípis žalovaného ze dne 12. 10. 2012.

[20] Na základě uvedeného má soud za to, že dnem, kdy se žalobci dozvěděli o zásahu žalovaného, je zcela nepochybně již den, kdy se seznámili s předmětnou písemností žalovaného ze dne 12. 10. 2012, č. j. JMK 111613/2012. V případě žalobce b) se tak stalo již dne 12. 10. 2012, kdy coby právní zástupce L. R. obdržel prostřednictvím datové schránky předmětný přípis žalovaného. Posledním dnem, kdy mohl žalobce b) účinně (v souladu s § 84 odst. 1 s. ř. s.) podat žalobu, tak byla středa 12. 12. 2012. Žaloba však byla soudu zaslána až dne 11. 2. 2013, tedy ve vztahu k žalobci b) opožděně.

[21] U žalobkyně a) nelze datum, kdy se seznámila s informací žalovaného, zcela přesně určit. Současně žalobkyni nelze automaticky přičítat den, kdy se o informaci dozvěděl její manžel, tedy žalobce b) (byť žalobci neuvádí, že by tomu bylo jinak). Jak však plyne ze samotné žaloby (zejména bod 1.4), jakož i z podání žalobců ze dne 21. 10. 2013, žalobkyni byla existence předmětného přípisu žalovaného známa ještě v dostatečném časovém odstupu před porodem, neboť mezi žalobci a L. R. probíhalo jednání o její účasti u porodu, vázané na případnou změnu stanoviska žalovaného. I pokud by tedy krajský soud vycházel z toho, že se žalobkyně a) o situaci dozvěděla např. až měsíc poté, co se s předmětnou informací seznámil její manžel, byla by i v jejím případě žaloba, zasláná soudu poštou až dne 11. 2. 2013, tedy přesně dva měsíce po porodu syna žalobců, podána opožděně.

[22] Z tohoto důvodu soud žalobu odmítl dle § 46 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 84 odst. 1 s. ř. s.

[23] Nad rámec věci lze dodat, že by bylo možno důvodně pochybovat o způsobilosti předmětné informace žalovaného zasáhnout způsobem relevantním pro přiznání důvodnosti zásahové žalobě ve smyslu § 82 a násl. s. ř. s. práva žalobců. V této souvislosti v zásadě postačí poukázat např. na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Afs 1/2005-65 (www.nssoud.cz), dle něž přípis správního orgánu určité osobě, který obsahuje sdělení o stavu určitých věcí nebo určitého řízení, příp. i informaci o negativních důsledcích, nelze považovat za zkrácení subjektivních práv této osoby, jakkoliv takovou osobu mohou znejistět v náhledu na její právní pozici a vyvolat v ní pocit jistého ohrožení.

VIII. Závěr

[24] Zvýše uvedených důvodů soud žalobu odmítl pro opožděnost podle § 46 odst. 1 písm. b) a § 84 odst. 1 s. ř. s.

[25] O nákladech řízení soud rozhodl (výrok II. tohoto usnesení) podle § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže byla žaloba odmítnuta.

[26] Výroky III. a IV. tohoto usnesení o vrácení zaplaceného soudního poplatku žalobcům se opírají o § 10 odst. 3 *in fine* zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 19. prosince 2014

JUDr. Zuzana Bystřická, v. r.
předsedkyně senátu